

Het publiek reageerde uitzinnig op het Requiem uit 1990 van de jubilerende 80-jarige choreograaf Toer van Schayk.

Hollandse Meesters

Dans

Hollandse Meesters door Het Nationale Ballet, m.m.v. Het Balletorkest, Toonkunstkoor Amsterdam en diverse solisten. Met choreografieën van Rudi van Dantzig, Hans van Manen en Toer van Schayk. 14/9, Nationale Opera & Ballet; daar t/m 25/9.

De choreografie voor maar liefst 37 dansers is zo meerstemmig als de muziek.

Het blijft benepen om een choreograaf die alom wordt geroemd om zijn veelzijdigheid en belangrijke betekenis voor het ballet in Nederland, geen eigen jubileumprogramma te gunnen. Toer van Schayk wordt 80 en dat viert Het Nationale Ballet met *Hollandse Meesters*, met daarin ook werk van de meer prominente Rudi van Dantzig en Hans van Manen. Het drietal bracht het gezelschap in de jaren '70 en '80 tot grote hoogten.

Gelukkig ontving Van Schayk voor aanvang uit handen van Van Manen het eerste exemplaar van een liefdevol geschreven en levendig geïllustreerd boek over zijn kunstenaarschap, verscheen cultuurminister Jet Bussemaker ten tonele om te laten weten dat hij is bevorderd tot Officier in de Orde van Oranje Nassau en reageerde het publiek uitzinnig op zijn *Requiem* uit 1990.

Van Schayk is ook beeldend kunstenaar en vanuit die hoedanigheid heeft hij zijn stempel op de Nederlandse dans gezet. Hij ontwierp vele decors en kostuums die alle getuigen van een eigenzinnige, autonome, verfijnde beeldtaal - denk alleen maar aan de meesterproeve *Notenkraker en Muizenkoning* - en zijn ruim vijftig choreografieën verraden niet zelden de blik van iemand die grafisch, schilderkunstig of sculpturaal naar een compositie van lichamen in de ruimte kijkt. Zo ook *Requiem*, gezet op Mozarts fameuze dodenmis.

Deze choreografie voor maar liefst

37 dansers, een zeldzaamheid tegenwoordig, is overweldigend in haar monumentaliteit, vaart en emotionaaliteit, en fascinerend in haar gelaagdheid. Het bevlogen ensemble herbergt soepel verweven kleinere formaties en krijgt tegengas van mooi persoonlijk-expressieve soli en duetten. Er zijn strakke lijnen, maar ook krioelende massa's, vloeiende lyriek en hoekige poses, abstracte vormen en - soms wat geforceerd aanvoelende - figuratieve beelden.

Wat je ziet is zo meerstemmig als de muziek en zo genuanceerd gekleurd en vreemd van perspectief als Van Schayks schilderijen. Mozarts religieuze thematiek van schuld en boete geeft hij een aardse draai met filmflarden van bomkap en olifantenmoord; de mens die de natuur vernietigt, het is zijn levenslange woede. Wat dat betreft passen Van Dantzigs *Vier laatste Lieder* (1979), over de dood, en Van Manens geweldige *Adagio Hammerklavier* (1973), over het vertragen van tijd, goed in het programma, hoewel *Vier laatste Lied* veel doorleefder kan worden gedanst.

Mooi is ook dat tegenover het grootse *Requiem* een klein en ingetogen nieuw stuk van Van Schayk staat voor een pianist, violist, danser en danseres, op muziek van Ysaÿe. *Episodes van fragmenten* is een lichtvoetig en teder spel, waarbij frases en scènes telkens worden afgebroken. Verbrokkelde herinneringen aan een liefde, of liefdes die komen en gaan. Hoe symbolisch voor zo'n jubileumfeest, dat toch ook een hoog nostalgisch gehalte heeft.

Mirjam van der Linden